

שאלות הנוגעות לשימוש במיחם חשמלי בשבת - שיעור 375

I. אם מותר לומר לנכרי שיבעיר מיחם חשמלי

(א) אם הוא בכין השמשות מותר דאין שכותים בביה"ש (ש"מ"ז) וזמן ביה"ש לדעת האג"מ (ד - ס"ז) הוא עד ארבעים מינוטים אחר שקיעת החמה לענין זה בע"ש ולמוצ"ש מתחיל בערך עשרה מינוטים אחר השקיעה ואבאר

(ב) אמנם אם הוא לילה אסור כמו שאסור לנכרי להדליק נר בשביל ישראל (רע"ו - ח-ז) ועיין בשש"כ (ל - הערה קמ"ח) דכל שנאסר באכילה הו"ל מוקצה וכ"כ המ"ב (שכ"ח - סק"ח) דחלב שחלבו נכרי ובשלו הוי מוקצה מ"מ אם היה ראוי לאכול צונן מקודם מותר לאכול אחר שנתצנן (מ"ב רנ"ג - סק"ז)

(ג) אולי בשעת הדחק גדול יש לסמוך על המקילים דאם נשמט חיבור זרם חשמל מן המיחם או המקרר דיש להתיר ע"י גוי בשינוי לתוחבו ולחברו בחזרה ורק בצירוף דעת הרבה אחרוני זמנינו דדוקא הבערת אש הוי איסור תורה אבל כח החשמל קיל יותר ובמקום צרכי סעודת שבע ברכות וכדומה אולי יש להקל ובלאו הכי אין להתיר (עיין באג"מ ד - זף רפ"ז ובמנחת שלמה ח - זף ע"ד ופ"ד ובשערים מצויינים בהלכה פ - ו)

II. אסור לחברו לחשמל סמוך לשבת אם לא יכול להיות רותחין קודם השקיעה

(אג"מ ד - ע"ד - כ"ג) או משום שאינו גרוף או משום שמא יקרב הבישול אם מוציא מים מהמיחם

III. המיחם הוי כלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו וכן כתב האג"מ (ה - כ"ג) דכלי חשמל אינו מלאכתו לאיסור אלא א"כ הם כלים שעושים בהם מלאכה כמיחם חשמלי שתפקידו לבישול ולא כהפען שתפקידו לקרר הבית ואפשר הוי כמלאכתו להיתר כקדירה מליאה ע"ג האש

IV. בקבוק טרמוס חשמלי לענין הטמנה בדבר המוסיף הבל - עיין באג"מ (ח - ט"ז) דאין הטמנה בכלי טרמוס דהכסוי המיוחד להכלי אינו מוטמן שאף שכוונתו גם להעמיד החום כיון שעכ"פ צריך לכסותו גם בשביל שלא ישפך והחזו"א (ל"ז - ל"ז) כתב דאפשר דכלי מרוצץ סביבו בבגד לא חשיב הטמנה דהוי כלי אחד או כלי בתוך כלי ועיין בשיעור 257

V. מיחם חשמלי שיש בו automatic water feeder יש מקום להתיר ע"י נכרי דיש מתירים פ"ר ע"י נכרי אפילו באיסור תורה עיין באג"מ (ז - ס"ח) ובכלכלת שבת דהעיקר כהמג"א (רע"ז - ז) ודלא כהגר"א (רנ"ג - ה) ודלא כהמ"ב (רע"ו - סק"ל) ורק שהוא צרכי רבים יש להתיר

VI. מיחם המופעל ומופסק ע"י טרמוסטאט מותר להשתמש בו אמנם אם המים צוננין בכניסת השבת דינו כאינו גרוף וקטום (שש"כ ח - הערה ק"כ) ואם הברז אשר דרכו מוציאים את המים מותקן בתחתית הכלי מכיון שעם הרקתו מן המים מתקלקל גוף המיחם אסור להשתמש במיחם כזה בשבת גזירה שמא יוסיף מים למיחם (שש"כ הערה קכ"ח*) וראיתו מהמ"ב (סוס"ק קי"ח) ודוקא אינו גרוף אסור וצע"ג שהגרשו"א לא הגיה עליו כלום ולכן משמע שהוא הסכים לפסק הנפלא שכלנו אין נזהרין בזה ואפשר משום שאין זה שייך במיחם חשמלי שלנו שאינם מתקלקלים וצ"ע

VII. לענין לשפוך מים מן הדוד לתוך כוס וליתנם לקדירה העומדת ע"ג האש עיין במג"א (רנ"ג - סק"ה) שפסק דפינה ממיחם למיחם אסור (שנת ל"ח): ורק השער הציון (סקמ"ז) מכריע להיתר וכ"כ הגרשו"ז אויערבך דלא חשיב העירווי לכוס כהניח ע"ג קרקע וכן פסק רב אלישיב ולכאורה לפי טעם התוספות (שס) שכל החשש ממיחם למיחם זה מצד שהדפנות מקררות בנ"ד כששופך לתוך החמין אין זה חשש אך להר"ן שהטעם שפינה ממיחם למיחם אסור הוא משום דמחזי כמבשל אין להתיר בנ"ד והרא"ש והטור והמג"א והשו"ע הרב (רנ"ג - י"ד) פסקו לחומרא וכ"כ האג"מ (ז - ס"ט) וכ"כ הבה"ל (שי"ח - ד ד"ה חס נטען) דאם הורק לכלי שני אף אם היה עדיין יד סולדת בו יש לומר דדינו כמו נצטנן וע"ע בשש"כ (חלק ג - ח הערה מ"ד) שכתב דאם לא נצטנן לגמרי ודעתו להחזיר מותר

VIII. ערב שבת Enclosing urn in urn cover

(א) עיין בשש"כ (ח - הערה ק"ג) שהובא בשם הגרשו"ז אויערבך דרואין את הבגדים כגפת וחול דאף דאין שייך בהם חתוי אפ"ה אסור גזירה אטו רמץ (רנ"ז - ח)

(ב) עיין בשו"ת יביע אומר (ו - ל"ג) שכתב להתירא משום דפלאטה חשמלית שאין כל אפשרות להגביה את מדת החום שלה לא שייכא שמא יחתה בגחלים וראיתו מטוח בטיט דלא שייך ביה שמא יחתה. ולי נראה דמשם אין ראיה משום דשם הוא עושה מעשה בידים לטוח בטיט ולכן

אין אנו גוזרים שמא יחתה משא"כ בפלאטה חשמלית. והביא עוד סניפים להיתר (c) דלשיטת הרמב"ן ותוס' (מ"ח ד"ה זיתים) אם מפסיק אויר בין קדירה ולגחלים אין בנידן דידן איסור וכאן חוטי החשמל שבתוך הפלאטה אויר מפסיק ביניהם (ג) ועוד דעת הרשב"ם ורבינו יוסף (תוספות מ"ז:) שכל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו איסור הטמנה (ג) ועוד דכל מידי דשרי להשהותו ע"ג כירה קטומה שרי לטומנו בדבר המוסיף הכל מבעוד יום (צית יוסף צ"ג ס"ג ס"ס רנ"ג)

ג) **עיינ בשו"ת שבט הלוי** (ה - ב) שהתיר לכסות הסעמאואר (urn) עם בגד שישמור חומו דאין משימים הבגדים רק כאשר בנתים נכבה כח האלקטרי שישמור חומו שכבר נעשה וכוונתו רק לשמור חומו ונקרא דבר המעמיד הכל

ד) **ועיין בשו"ת חשב האפוד** (ה - י"ג) שג"כ דן להתירא לשהייה וגם להטמנה. לשהייה משום דדוקא בתנור העשוי להשתמש כל השבוע אוסרים המעזיבה לשהייה אבל פלאטה הנעשה במיוחד לשבת נקרא קטום ועיין במג"א (רנ"ד - סק"ו) שמים אין ראוייה כפירות ועוד דמיירי דקבעי ליה להדחה ולהטמנה כשיטת הרשב"ם דמתיר הטמנה בתבשיל שמבושל כל צרכו וכתב שבמדינת גליציה היה המנהג להקל כהרשב"ם ונראה לי דאין להקל בכל זה

IX. Using an urn with a water gauge attached to the outside of the urn.

א) **יסוד השאלה היא** כי המים שבצינורית אינם רותחים עד כדי העלות אבעבועות או אפשר אינם יד סולדת בו והגר"ל"י הלפרין ראש מכון טכנולוגי לעניני הלכה אמר דידוע שאין לסמוך על המדידות שנעשו במדות החום בהחמים שבצינור כי אין לדמות מיחם למיחם (ספר אוצרות השבת דף תקכ"ח) ועוד בגובה הצינורית אינם חמים כלל ועם פתיחת הכרו גורם לבישול דהיינו בפתיחת הכרו מים מהצינורית נפגשים בירידתם לתוך הכוס במים מהמיחם ומתבשלים וגם המים שנותרו בצינורית הונמכו יותר ומתחממים יותר מכשהיו בגובה הצינור ויש עוד סוג מיחם דאם פתיחת הכרו וירידת גובה המים במיחם נכנסים מים מהצינורית לגוף המיחם ומתבשלים שם יותר

ב) **עיינ בשו"ת מנחת יצחק** (י - כ"ח) שכתב דהאגלי טל בהשמטות (דף קל"ח ד"ה צהפניס) סבר דאע"פ שהמים כבר יד סולדת בו מ"מ כ"ז שלא העלה אבעבועות עדיין יש עוד בישול מן התורה ולפי זה בנידן דידן שהמים נכנסים למיחם אם נתבשל אח"כ עד שהעלה אבעבועות או חימום יותר עובר על איסור בישול וכ"כ הנשמת שבת (סימן י) אמנם העולת שבת (סק"י) ושבתת השבת (אות י"ח) וראש יוסף (צ"ג מ: ד"ה ע"ג) ופני יהושע (מ"ח) ורעק"א (ש"ה - סק"ז) לא סבירא ליה הכי

ג) **עיינ בספר אוצרות השבת** (דף תקכ"ח) שכתב בשם הגרי"ש אלישיב דעיקר דבר זה אם יד סולדת בו הוי גמר בישולו במים לא נתברר בפוסקים להדיא ובודאי צריך להחמיר בזה וע"ע בספר שלמי יהודה שכתב דהגרי"ש אלישיב פסק להקל בנ"ד

ד) **עיינ בספר אוצרות השבת** (דף תקכ"ח) שהביא מהגרשז"א דיש להחמיר במים שהיד סולדת בו שלא לדונו כנתבשל כל צורכו מ"מ בנידן דהצינור זכוכית יש להקל דבכהאי גוונא הוי דבר שאין מתכוין ופסיק רישא דלא איכפת ליה כלל אם הטיפין ישפכו לחוץ למקום אחר ומה שלאחר פתיחת הכרו יורדים המים העליונים ומתחממים מהמים שלמטה הרי זה רק גרמא דשרי מעיקר הדין וחשיב רק כגרמא בירידתם בחימומם דלא נכנס המים מיד למים היותר חם ולכן בנידן דידן יש לסמוך על הפוסקים דסבירא להו דיד סולדת היינו בישול כל צרכו במים וגם יש לה להדגיש שכל הנידון הוא במים שכבר נתבשלו שמעיקר הדין אין בהם משום בישול אף אם נצטננו לגמרי לשיטת הרמב"ם והרמ"א (ש"ח - ט"ו)

ה) **עיינ בשו"ת אז נדברו** (ט - י"ד) שכתב שהיתר גמור הוא להשתמש בדוד מים חמים בשבת לשתיה עם הצינור המראה על כמויות המים משום דאינו מכוין כלל לבישול והוי פס"ר דלא ניתא ליה ועוד דאין בישול אחר שיעור יד סולדת ויש לסמוך על המקילין ביד סולדת שהוא השיעור הקטן של 110°F (בערך) וכ"כ הספר שבת כהלכה (פרק ש"י - אות 3)

ו) **עיינ באג"מ** (ד - ט"ד - ה) דאין בישול אחר שיעור של יד סולדת בו בדבר לח ועוד כתב (ש"ס אות י"ט-י"ז) דמותר לערות מים מכ"ר לכלי שנותרו בו טיפי מים שנתבשלו ונצטננו שהוא פסיק רישא דלא ניתא ליה על חצי שיעור דאפילו לשיטת התוספות מותר (ש"ס ע"ה וק"ג ושו"ע ש"כ - י"ח) וגם אם לא נתבשלו הטפות כלל אפשר אין להחמיר מ"מ אם יש מים הרבה מבושלים שנצטננו לגמרי יש לאסור לערות עלייהו הרבה מים רותחין באופן שהצוננין יעשו רותחין כיון דהוא פסיק רישא דניתא ליה

ז) **למעשה** אין איסור ברור בדבר וכיון דהגרשז"א אויערבך והשו"ת אז נדברו והספר שבת כהלכה הקילו בדבר וכן משמע מהאג"מ הג"ל אין למחות בהמקילים בדבר Rav Yakov Forsheimer נתן עצה לדחוק המשאבה כמה פעמים ערב שבת ובזה יכול לצאת לכ"ע

נצטננו לשמור חומו ונקרא דבר המעמיד הכל